

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

Ügyszám: SZJSZT-42/14.

A szakvélemény címe: Külföldi szerzői művek védelme

A Megkereső által feltett kérdések:

- 1. A Hódmezővásárhelyi Járási Ügyészség vádiratában az 1-55. alatt rögzített és a vádiratában az 1-5. alatt rögzített szerzők (jogtulajdonosok) magyar honosságúak-e?**
- 2. Amennyiben nem, akkor nyilatkozzon arra, hogy a fenti szoftverek hol kerültek először nyilvánosságra.**
- 3. Amennyiben a jogtulajdonos nem magyar honosságú és a szoftverek nem Magyarországon kerültek először nyilvánosságra, akkor a szoftvereket nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján a magyar szerzői jogi védelemben részesülnek-e, ehhez bármilyen nyilvántartásba vétel szükséges-e, van-e a szoftvereknek közös jogkezelő szerve.**

Az eljáró tanács szakértői véleménye:

A szoftverek származási országának azonosítását, illetve a magyar szerzői jog alapján való védelem fennállását illetően az eljáró tanács általános érvénnyel megállapítja az alábbiakat:

A Szerzői Jogi Szakértő Testület a 6/2014. számú véleményében már foglalkozott a megkeresésben feltett kérdésekkel, az ott írottak megfelelően irányadók a jelen ügyben is. Ahol a korábban kifejtettek kiegészítése szükséges, azt megfelelően jelöltük.

Az SZJSZT a hivatkozott szakvéleményében megállapította:

„Magyarország területén a külföldi szerzők védelme a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 2. §-a útján valósul meg. Ennek értelmében olyan műre, amely először külföldön került nyilvánosságra, az e törvényben meghatározott védelem csak akkor terjed ki, ha a szerző magyar állampolgár, vagy ha a szerzőt nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján a védelem megilleti. Vagyis a külföldi szerzők esetében a nemzetközi egyezmény vagy a viszonyosság lehet irányadó a védelem megállapításánál.

A szerzői jogi védelemről szóló alapvető nemzetközi egyezmény az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény (a továbbiakban: BUE), amelynek Magyarország vonatkozásában hatályos szövegváltozata a Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szöveg. (Ezt a szöveget Magyarországon kihirdette a 1975. évi 4. törvényerejű rendelet.) A BUE tagja – az adminisztrációját ellátó Szellemi Tulajdon Világszervezete honlapja szerint¹ – jelenleg 167 ország (a Földön jelenleg 193-196 országot lehet megszámlálni, az ENSZ-nek 193 tagja van).

Meghatározó jelentőséggel bír még a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi aspektusairól szóló

¹ http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15

Marrakesh-ben 1994. április 15-én aláírt egyezmény (a továbbiakban: TRIPS). Magyarországon kihirdette az 1998. évi IX. törvény. A TRIPS-nek tagja a Világkereskedelmi Szervezet (WTO) valamennyi tagja, 158 ország. Akad olyan állam a TRIPS-megállapodást aláírók között, amely nem tagja a BUE-nak, de ezekre nézve maga a TRIPS rendelkezik úgy, hogy annak tagjai magukra nézve kötelezőnek ismerik el a BUE rendelkezéseit is. [9. cikk (1) bekezdés A Tagok betartják a Berni Konvenció (1971) 1-21. Cikkeiben, valamint a Függelékében foglaltakat. A Tagoknak mindazonáltal a jelen Megállapodás alapján nincsenek olyan jogaik és kötelezettségeik mint amelyeket rájuk a Berni Konvenció 6bis Cikke vagy az abból levezetett jogok ruháznak.²]

A BUE – és így közvetve, a fenti utaló szabályon keresztül a TRIPS – egyik alapelve **a nemzeti elbánás elve**. A BUE 5. cikkének (1) bekezdése értelmében az ezen Egyezmény által védett műveik tekintetében a szerzők – a mű származási országa kivételével – az Unió valamennyi országában azokat a jogokat élvezik, amelyeket a vonatkozó törvények a belföldieknek most vagy a jövőben biztosítanak, valamint azokat a jogokat is, amelyeket ez az Egyezmény külön megad. Ebből következően a BUE-, illetve TRIPS-tag országból származó külföldiek számára azonos védelmet kell biztosítani, mint a magyar jogosultaknak (ez tükrözi az Szjt. 2. §-a).

A BUE 36. cikke (amely szintén részét képezi a TRIPS-nek is) kimondja, hogy az ezen Egyezményhez tartozó valamennyi ország kötelezi magát, hogy az alkotmányának megfelelően megteszi az ezen Egyezmény végrehajtásának biztosításához szükséges intézkedéseket. Ez a rendelkezés a jogérvényesítési eszközök bevezetését is magában foglalja, és alkalmazandó rá a nemzeti elbánás elve: azaz nem lehet többletfeltételekhez kötni a TRIPS-tag államokban honos szerzők jogainak érvényesítését.

Ugyanez következik a TRIPS 41. cikkéből is, amely szerint a Tagok kötelesek biztosítani, hogy a nemzeti jogukban rendelkezésre álljanak azok a jogérvényesítési eszközök, amelyek a jelen Megállapodásban meghatározott, szellemi alkotásokra vonatkozó jogok megsértése esetén hatékony eljárást tesznek lehetővé, ideértve a jogsértések megelőzésére, valamint a további jogsértésektől való elrettentésre szolgáló, megfelelő jogorvoslatokat. Az említett eljárásokat oly módon kell alkalmazni, hogy ne gátolják a törvényes kereskedelmet és biztosítékot nyújtsanak a velük való visszaéléssel szemben. Ugyanennek a cikknek a (2) bekezdése azt is kimondja, hogy a szellemi tulajdonjogok érvényesítésével kapcsolatos eljárás legyen korrekt és méltányos. Ne legyen indokolatlanul bonyolult vagy költséges; ne legyenek ésszerűtlenül hosszú határidők és indokolatlan késedelmek. Tekintettel pedig megint csak a nemzeti elbánás elvére, ez azt is jelenti, hogy a fenti értelemben vett külföldiek jogérvényesítése nem lehet bonyolultabb, vagy költségesebb, mint a nemzeti jogosultaké, és főképpen nem lehet mesterséges, és nem objektíven leküzdhető jogi akadályokat támasztani a jogérvényesítés elé.

A TRIPS-tagállamok imént leírt kötelezettségeit a büntetőjog alkalmazása tekintetében is kifejezetten megerősíti a TRIPS, amelynek 65. cikke előírja a szerződő államok számára a büntetőjogi szankciók bevezetésének kötelezettségét. Eszerint a Tagok alkossanak büntetőeljárás és büntetési jogszabályokat, éspedig minimálisan a szándékos védjegyhamisítás és a kereskedelmi nagyságrendű (üzletszerű) szerzői jogi kalózkodás esetére. Az alkalmazandó eszközök között szerepeljen a szabadságvesztés és az elrettentéshez (visszatartáshoz) elegendő összegű pénzbüntetés; ezek legyenek összhangban a hasonló súlyú bűncselekményekkel kapcsolatban alkalmazott büntetéssel. Adott esetben a szankciók között szerepeljen a jogsértést megvalósító termék lefoglalása, elkobzása és megsemmisítése; ugyanez vonatkozzék a bűncselekmény elkövetésénél döntő szerepet játszott anyagokra, eszközökre. A Tagok a szellemi

² A BUE 6bis cikke a szerzők személyhez fűződő jogairól szól, a vagyoni jogokat nem érinti.

tulajdonjogok megsértésének egyéb eseteire is létrehozhatnak büntetőeljárási és büntetési szabályokat, különösen, ha a bűncselekményt szándékosan és kereskedelmi méretekben (üzletszerűen) követik el.

(Vissza kell itt utalni ismét a nemzeti elbánás elvével kapcsolatban kifejtettekre, annak hangsúlyozásával, hogy a TRIPS nem csak az anyagi, hanem az eljárási jogok tekintetében is megköveteli ennek érvényesülését.)

Mindezekből az következik, hogy a TRIPS-ben részes államok jogosultjainak nem lehet alacsonyabb a védelmi szintje (nem követelhető a védelemben plusz szempontnak való megfelelés), mint a nemzeti jogosultak esetében.

Meg kell azt is jegyezni, hogy ugyanerre a következtetésre kell jutni az Európai Unió más tagállamainak jogosultjai tekintetében az állampolgársági diszkriminációt szigorúan tiltó elsődleges uniós jog (EUMSZ 18. Cikk) alapján is. (A polgári jogérvényesítésben a részletes harmonizáció ezt kiegészíti, a büntetőjogi harmonizáció ezen a téren egyelőre hiányos, de aligha tenne lehetővé megkülönböztetést.)”

A hozzáférhető szerzői jogi adatbázisok kérdésére rátérve hangsúlyozni kell, hogy a szerzői jogi védelem alakszerűségtől mentes, az ilyen feltételek előírását kizárja a BUE és a TRIPS is. A BUE 5. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik: E jogok élvezete és gyakorlása nincs kötve semmiféle alakszerűséghez és független attól, hogy a mű a származásának országában védelem alatt áll-e. Ennélfogva – az ezen Egyezményben foglalt kikötéseken kívül – a védelem terjedelme, valamint a szerzői jogainak védelmére biztosított eszközök igénybevétele tekintetében kizárólag annak az országnak a törvényei irányadók, ahol a védelmet igénylik.

Eszerint pedig a BUE-tag országok nem köthetik a védelmet például a művek regisztrációjához, nyilvántartásba vételéhez, bármilyen adatbázisban való kötelező megjelenítéséhez. Ez nem zárja ki természetesen az önkéntes adatbázisokba való felvételt bármely mű esetében (ilyen adatbázisok, nyilvántartások természetesen Magyarországon is vannak), de ezek szükségszerűen mindig csonkák, hiányosak lesznek.

Ebből fakadóan pedig az eljáró szakértői tanácsnak szerzői jogi szempontból nincs módjában beazonosítani valamennyi vizsgálandó mű esetében a származási országot, hiszen ezt csak akkor tudná megtenni teljes bizonyossággal, ha a fenti tilalom megszegésével az országok kötelezően regisztrálnák a műveket, és reálfólium típusú (mint pl. az ingatlan nyilvántartás) nyilvántartások léteznének a szerzői jog és a jogosultak adatainak igazolására.

Emiatt viszont a tömegesen érintett művek védettsége fennállása megállapításának során csak a következőképpen lehet eljárni. Bizonyítási eljárás nélkül – a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 75. §-ának (3) bekezdése szerint **köztudomású ténynek kellene tekinteni azt, hogy az eljárásban érintett nagyszámú külföldi mű és jogosult esetén a nemzetközi szerződések hálózata folytán a külföldi szerzők művei és teljesítményei az Szt. szerinti védelemben részesülnek.**

Alátámasztja ezt, hogy a megkeresés mellékletében listázott alkotások címéről ránézésre is megállapítható, hogy az elmúlt 10-15 évben nyilvánosságra hozott alkotásokról van szó, ahol pedig ez nem evidens, a címből következtetni lehet, hogy védett. Ugyanerre az eredményre lehet jutni, ha valaki végigtekinti a BUE, illetve a TRIPS tagságát: az nemigen cáfolható, hogy a magyarországi forgalomba kerülő filmalkotások, illetve szoftverek mindegyike olyan országokból

származik, amelyek tagjai ezeknek az egyezményeknek, vagyis vonatkoznak rájuk a fent említettek szerint a magyar jog szabályai. (A komoly film-, illetve szoftveriparral rendelkező országok mind tagjai ezeknek az egyezményeknek.)

Mindezek alapján a megkeresés mellékletében listázott alkotások honossága a fentiek szerint tisztázottnak tekintendő: az Szjt. 2. §-a alapján a magyarországi szerzői jogi védelem feltételei fennállnak.”

Az SZJSZT megjegyzi, hogy a szoftverekkel kapcsolatos egyes szerzői vagyoni jogok tekintetében Magyarországon a szakvélemény elfogadásának időpontjában bejegyzett közös jogkezelő szervezet nincs és erre vonatkozó igény sem merül fel. A szoftveren fennálló vagyoni jogok gyakorlása ugyanis kielégítőnek tűnik egyedi joggyakorlás útján. E jogok az Szjt. 85. §-ában foglalt közös jogkezelésre vonatkozó definíciójának ezért nem felelnek meg; velük kapcsolatban ilyen szervezet létrehozása aligha képzelhető el.

Az Eljáró Tanács fenntartja az SZJSZT hivatkozott 6/2014. véleményének Ad4. pontban kifejtett álláspontját is, amely szerint:

A jelen megkeresés vélhető alapjául szolgáló 2013.B.9. sz. EBH „kapcsán az eljáró tanács meg kívánja jegyezni, hogy az EBH nem jogszabály, így nem bír feltétlenül jogi kötőerővel. Magyarország Alaptörvénye T) cikk (2) bekezdése értelmében jogszabály csak a törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzati rendelet. Jogszabály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kiadott rendelete.

Elvi bírósági határozatként teszik közzé a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 31. § (2) bekezdése értelmében a Kúria ítélkező tanácsának konkrét ügyben hozott határozatát, ha a Kúria ítélkező tanácsa valamely, a társadalom széles körét érintő vagy a közérdek szempontjából kiemelkedő jelentőségű ügyben elvi kérdésekre is kiterjedő határozatot hozott, és a tanács elnöke a határozat írásba foglalását követően tájékoztatta arról az érintett szakág szerint illetékes kollégiumvezetőt, majd a kollégiumvezető a határozatot az elvi közzétételi tanács elé terjesztette, és ez döntött annak elvi bírósági határozatként történő közzétételéről.

Az elvi bírósági határozat ugyan a következő döntések során orientálja a bíróságokat, de a bírósági törvény 32. §-a alapján mód van arra is, hogy az EBH-tól eltérjenek, méghozzá abban az esetben, ha a Kúria valamely ítélkező tanácsa jogkérdésben el kíván térni a Kúria másik ítélkező tanácsának elvi bírósági határozatként közzétett határozatától vagy közzétett elvi bírósági döntéstől. Ilyen esetben jogegységi határozat hozatalára van szükség.

Ebből fakadóan tehát nem kizárt az, hogy a Kúria egy másik tanácsa a nemzetközi és uniós jogi szempontok szélesebb körben történő figyelembevételével az EBH-tól eltérő következtetésre jusson és „kiváltsa” az [...]EBH-t.”

Budapest, 2014. december 4.

dr. Gyertyánfy Péter
a tanács elnöke

dr. Grad-Gyenge Anikó
a tanács előadó tagja

dr. Dudás Ágnes
a tanács szavazó tagja